

DANSK PSYKOLOG FORENINGS UNDERSØGELSE AF SPECIALPSYKOLOG- UDDANNELSEN 2017

Rapport til Danske Regioners Psykiatri- og Socialudvalg 2017

Indhold

1. Sammenfatning og perspektiver	3
Baggrund og formål med undersøgelsen	3
Resumé af undersøgelsen	3
Specialpsykologer i tal og rekrutteringspotentiale	6
2. Specialpsykologer.....	7
Respondenter	7
Er specialpsykologerne færdiguddannede eller under uddannelse?	7
Motivationen for at søge uddannelsesstillingen som specialpsykolog	8
Overensstemmelse mellem positive forventninger og erfaringer	9
Kendskab til specialpsykologuddannelsen blandt andre faggrupper.....	12
Vigtige forhold for at fastholde psykologen som specialpsykolog i psykiatrien.....	13
Forhold der spiller ind på overvejelser om at opsig specialpsykologstillingen, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre specialpsykologuddannelsen	17
Oplevelser i forhold til varetagelse af ansvar og opgaver	19
Oplevelser med at få sat spørgsmålstegn ved sine beføjelser som specialpsykolog eller SPU ..	21
Fik specialpsykologerne tilbudt job indenfor egen region efter endt uddannelse? Hvor tilfredse er de med arbejdet som specialpsykolog, og ville de anbefale uddannelsen til andre?	24
Tilfredshed med arbejdet som specialpsykolog.....	25
Anbefaling af specialpsykologuddannelsen	25
3. De nyuddannede psykologer.....	27
Respondenter	27
Interesse i specialpsykologuddannelsen	27
Integration af specialpsykologuddannelsen i autorisation.....	27
4. Autoriserede psykologer i psykiatrien	30
Respondenter	30
Resultater	30
Positive og negative forhold ved uddannelse og arbejdet	32

Specialpsykologer udgør et uudnyttet potentiale i psykiatrien

- Specialpsykologer er kvalificerede til at varetage ledelsesansvar, udrede, diagnosticere og være behandlingsansvarlige. Der er lovhjemmel for, at de kan varetage funktionerne, og 79 procent af specialpsykologerne er motiveret af at få flere beføjelser og mere ansvar.
- Specialpsykologernes kompetencer og beføjelser bliver dog på nuværende tidspunkt ikke udnyttet til fulde, hvilket blandt andet skyldes lokale bespænd i form af retningslinjer, en ekskluderende kultur, manglende opbakning fra ledelsen og for lidt viden om specialpsykologernes kvalifikationer i psykiatrien.
  - Denne undersøgelse viser, at 44 procent af specialpsykologerne mener, at kollegaer af andre faggrupper har intet eller et meget begrænset kendskab til specialpsykologuddannelsen og de medfølgende kompetencer.
  - 42 procent af specialpsykologerne har oplevet, at samarbejdspartnere har sat spørgsmålstegn ved deres beføjelser.
  - 40 procent føler ikke, at de juridiske rammer er på plads i forhold til behandlingsansvar, specialpsykologer som sundhedspersoner mv.
- For at forløse specialpsykologernes potentiale til fulde, er der således behov for et større kendskab til specialpsykologernes kompetencer og beføjelser, en administrativ og politisk tydelig ledelse, udmelding og handling på området samt opdatering af lokale retningslinjer.
- Rekrutteringspotentialet er stort, hvorfor specialpsykologer også i fremtiden vil være i stand til at afhjælpe manglen på psykiatere og forbedre psykiatrien. Undersøgelsen viser, at 54 procent af de nyuddannede er interesseret i specialpsykologuddannelsen, og dette stiger til 64 procent, såfremt der bliver mulighed for at integrere specialpsykologuddannelsen med autorisationen.

1. Sammenfatning og perspektiver

Baggrund og formål med undersøgelsen

Nærværende rapport er et uddrag af de undersøgelser som Dansk Psykolog Forening har gennemført blandt sine medlemmer om specialpsykologuddannelsen. Bekendtgørelsen om specialuddannelsen af psykologer i psykiatrien trådte i kraft pr. 1. december 2010, og den har således været gældende i 6 år. De første psykologer, der har gennemført uddannelsen, er færdige, og det er derfor vigtigt at indhente de gjorte erfaringerne for at opnå viden om uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog. Den viden vil gøre det muligt at blive klogere på, hvilke områder det er vigtige at ændre og forbedre i forhold til rammer og indhold i specialpsykologernes uddannelse og arbejde. Formålet med undersøgelsen er endvidere at afdække, hvor ressourcer kan optimeres og forhold forbedres i psykiatrien generelt - og særligt i forhold til specialpsykologernes kompetencer og beføjelser.

På baggrund af dette har Dansk Psykolog Forening gennemført tre undersøgelser af specialpsykologuddannelsen blandt foreningens medlemmer i februar 2017.

De tre undersøgelser omfatter følgende grupper:

- 1) Specialpsykologer under uddannelse, specialpsykologer og meritoverførte specialpsykologer. Undersøgelsen har fokus på deres erfaringerne med uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog.
- 2) De nyuddannede psykologer og deres kendskab til og motivation for at søge en specialpsykologuddannelse. Fokus er særligt på rekrutteringspotentialer.
- 3) Autoriserede psykologer beskæftiget i psykiatrien. Der er fokus på deres kendskab til specialpsykologuddannelsen og motivation eller mangel på samme for at søge en specialpsykologuddannelse.

Resumé af undersøgelsen

I dette afsnit vil de mest centrale konklusioner i de tre undersøgelser blive præsenteret.

Specialpsykologerne og meritspecialpsykologerne

Specialpsykologerne blev i undersøgelsen spurgt ind til, hvad der motiverede dem til at søge uddannelsen. Den vigtigste motivationsfaktor viste sig at være muligheden for flere beføjelser og ansvar blandt andet i forhold til behandlingstilrettelæggelse og diagnosticering. Hele 79 procent af respondenterne svarede, at de fandt dette forhold motiverende, mens 78 procent blev motiveret af, at arbejdsområdet interesserede dem. Færrest respondenter svarede, at god ledelse og godt kollegialt samarbejde var motivationsfaktorer i deres valg af uddannelsen – kun 3 procent af respondenterne valgte en af/begge disse kategorier.

Dette resultat er centralt, da en lang række af de adspurgte specialpsykologer oplever, at samarbejdet med kollegaer og ledelse ikke er optimalt. Specialpsykologerne oplever et ekskluderende og konfliktfyldt arbejdsmiljø, hvor de ofte bliver underkendt af lægerne. Specialpsykologerne møder hyppigt

modstand fra læger og ledelse, og de oplever, at de skal kæmpe for muligheden for at anvende deres kompetencer og viden som specialpsykolog. De beskriver, at de beføjelser og det ansvar, de får, er afhængig af den enkelte læges goodwill, og mange oplever endvidere, at der bliver spredt usandheder om beføjelser og ansvarsfordeling. Hermed opstår der et uligeværdigt samarbejde, hvilket belaster arbejdsmiljøet og det tværfaglige samarbejde.

Denne tendens til at specialpsykologernes kompetencer bliver underkendt var at finde flere steder i undersøgelsen. 42 procent af specialpsykologerne har erfaret, at samarbejdspartnere har sat spørgsmålstegn ved deres beføjelser som specialpsykologer i forhold til diagnosticering, underskrivelse af epikriser, udarbejdelse af behandlingsplaner og varetagelse af behandlingsansvar. Indbygget i dette spørgsmålstegn ligger en forvirring om, hvorvidt specialpsykologer er sundhedspersoner.

Den manglende viden fra specialpsykologernes kollegaer om deres beføjelser kan hænge sammen med, at der generelt er et informationsunderskud om specialpsykologuddannelsen og de opnåede kompetencer og beføjelser blandt de andre ansatte i psykiatrien. Undersøgelsen viste, at 44 procent af specialpsykologerne har oplevet, at deres kollegaer af andre faggrupper har intet eller et meget begrænset kendskab til specialpsykologuddannelsen. Dette informationsunderskud tydeliggør, at der er behov for yderligere kommunikation om specialpsykologer og deres kompetencer – dette også fra lederne på de enkelte afdelinger og klinikker.

Ud over manglende viden fra andre faggrupper oplever specialpsykologerne dog også, at der er uklarhed om de juridiske rammer for deres arbejde som specialpsykologer. Dette gælder både i forhold til behandlingsansvar, psykologen som sundhedsperson og muligheden for selvstændigt at stille diagnoser. Hele 40 procent af de adspurgte specialpsykologer udtrykker, at de ikke føler, at de juridiske rammer er helt på plads.

Det er yderst centralt at være opmærksom på disse forhold, da specialpsykologerne bl.a. angiver anerkendelse og opbakning fra ledelse og et godt arbejdsmiljø som meget vigtige i forhold til at fastholde dem i psykiatrien. Omvendt er disse faktorer også nævnt som meget centrale i et eventuelt fravalg af psykiatrien som arbejdsplads for specialpsykologerne.

Det juridiske grundlag

På baggrund af disse hovedresultater fra undersøgelsen er det derfor vigtigt at slå en række ting fast omkring specialpsykologernes kompetencer og beføjelser.

Undersøgelsen viser, at både specialpsykologerne selv og deres kollegaer er i tvivl om, hvorvidt specialpsykologerne kan betragtes som sundhedspersoner. De generelle krav til sundhedsvæsenet fastsættes i sundhedsloven, og her fremgår det, at sundhedspersoner er: ”Personer, der er autoriserede i henhold til særlig lovgivning til at varetage sundhedsfaglige opgaver og personer, der handler på disses ansvar”. Autoriserede psykologer - og dermed også specialpsykologer - ansat på offentlige sygehuse er således sundhedspersoner i sundhedslovens forstand. Det er væsentligt at udrydde denne

tvivl om, hvorvidt specialpsykologer er sundhedspersoner, blandt både ledere, læger og psykologerne selv.

Også i forhold til udredning, diagnosticering og behandlingsansvar må det nævnes, at det ikke er lovgivningen, der står i vejen for, at specialpsykologerne påtager sig flere af disse arbejdsopgaver, men derimod kulturen i praksis. Det må altså understreges, at der i sundhedsvæsenet ikke er noget lovgivningsmæssigt, der indebærer, at det skal være læger, der er behandlingsansvarlige. Al behandling både ambulante og på døgnafsnit kan varetages af kompetente sundhedspersoner, som specialpsykologer i psykiatrien er.

Der er dog fortsat en række opgaver og ansvar, specialpsykologerne ikke har bemyndigelse til; medicinering, ordinerende af tvang og visse retspsykiatriske opgaver. Der er således på nuværende tidspunkt ikke lovhjemmel til, at specialpsykologer kan ordinere medicin, men specialpsykologen kan på delegation fra lægen varetage medicinsk behandling. Dette betyder eksempelvis, at specialpsykologen kan varetage behandling med et lægemiddel inden for den ramme, der er beskrevet ved lægens ordination. Derudover kan der være aftalt en ramme, inden for hvilken specialpsykologen selv kan justere den medicinske behandling. Specialpsykologer har aktuelt heller ikke bemyndigelse til at ordinere tvang eller have behandlingsansvar for patienter der har dom til behandling.

En lang række respondenter har i vores undersøgelse udtrykt ønsker om at få flere ledelsesbeføjelser, og desuden beskrevet, at de på nuværende tidspunkt føler en modstand fra kollegaer imod dette. Lovgrundlaget giver specialpsykologer mulighed for at varetage ledelsesfunktioner på linje med andre faggrupper ift. både personale- og driftsmæssig ledelse. Specialpsykologerne opnår gennem specialpsykologuddannelsen kompetencer inden for ledelse¹. Der er således ikke noget juridisk til hindre for, at specialpsykologerne kan få yderligere ledelseskompetencer i psykiatrien.

Fremtidige arbejde

Til trods for et relativt klart lovgrundlag og tydelige beskrivelser af specialpsykologernes kompetencer i forhold til at være sundhedspersoner, der kan varetage behandlingsansvar, udrede og diagnosticere, og derudover agere som ledere på en psykiatrisk afdeling, er det fortsat tvivl om deres kompetencer og beføjelser blandt ansatte og ledere i psykiatrien. Dansk Psykolog Forening vil arbejde for at udrydde informationsunderskuddet og tvivlen blandt andet ved at udbrede resultaterne af denne undersøgelse og lave en pjece om specialpsykologerne og deres kompetencer og beføjelser. Foreningen håber dog, at Danske Regioner og de enkelte psykiatriske afdelinger vil hjælpe i dette arbejde. Dette er nemlig nødvendigt for at udnytte det fulde potentiale af specialpsykologerne i psykiatrien og dermed samtidigt afhjælpe manglen på psykiatere.

---

¹ Se målbeskrivelse for uddannelse af specialpsykologer i psykiatri: <http://www.specialpsykologuddannelsen.dk/siteassets/2.-om-uddannelsen/malbeskrivelser/malbeskrivelse-for-specialpsykologuddannelsen-i-psykiatri-godkendt-220311.pdf>

Specialpsykologer i tal og rekrutteringspotentiale

Den 1. august 2016 var der i alt 142 færdiguddannede specialpsykologer. 73 af disse er uddannet i voksenpsykiatrien, heraf er 8 uddannet på et ordinært forløb. 69 er uddannet i børne- og ungdomspsykiatri, heraf 9 på et ordinært forløb.

På nuværende tidspunkt er 95 specialpsykologer ansat i de 5 regioner. Specialpsykologernes ansættelse i regionerne fordeler sig således: 8 i Region Sjælland, 10 i Region Nordjylland, 18 i Region Hovedstaden, 22 i Region Midtjylland og 38 i Region Syddanmark. Dansk Psykolog Forening har på nuværende tidspunkt ikke tal på, hvorvidt disse specialpsykologer er ansat i voksenpsykiatri eller børne- og ungdomspsykiatri.

Dansk Psykolog Forenings sekretariats estimat er, at der ved årsskiftet 2016/2017 var 160 specialpsykologer i alt. Heraf er 85 specialpsykologer formentlig i voksenpsykiatri, mens der forventes at være 75 specialpsykologer i børne- og ungdomspsykiatri.

Hvert år bliver ca. 35 færdige med specialpsykologuddannelsen, hvoraf 23-27 uddannes i voksenpsykiatri og 14-16 uddannes i børne- og ungdomspsykiatri. Der er med andre ord en årlig vækst på 35 specialpsykologer per år. Denne vækst vil føre til ca. 300-400 specialpsykologer om 10 år.

Undersøgelserne af de nyuddannede psykologer og autoriserede psykologer i psykiatrien viser, at der er et stort rekrutteringspotentialt i forhold til specialpsykologuddannelsen. 54 procent af de nyuddannede er interesseret i en uddannelse som specialpsykolog, mens hele 64 procent ville være interesseret, hvis de havde mulighed for at integrere uddannelsen med deres autorisation. Hos de autoriserede psykologer i psykiatrien er interessen for uddannelsen lidt lavere, da kun 21 procent af disse ønsker en uddannelsesstilling i psykiatrien. Undersøgelsen viser dog, at det manglende ønske om en uddannelse som specialpsykolog, primært skal findes i, at mange af de autoriserede psykologer har en anden specialistuddannelse, primært ønsker at lave psykoterapi, ikke ønsker et jobskifte eller finder psykiatrien for at være en uattraktiv arbejdsplads.

For at både de kommende og nuværende specialpsykologers potentialer og kompetencer kan udnyttes optimalt er der altså behov for at blive gjort op med den ekskluderende og ineffektive kultur, som vores undersøgelse tegner et tydeligt billede af. Vi bør se på hvordan der kan skabes klare rammer og tydelige politiske såvel som lokale instrukser omkring ledelse og anvendelse af flerfagligheder, der gør det muligt at optimere udnyttelsen af ressourcer og de specialiserede kompetencer og viden i opgavevaretagelsen i psykiatrien.

I Dansk Psykolog Forening er vi i gang med forberedelserne til OK18 (overenskomstforhandlingerne mellem Dansk Psykolog Forening og Regionernes Løn og Takst nævn). Her foreslår vi at lønmodtager og arbejdsgiver sammen laver et OK projekt der har fokus på rekruttering af psykologer til psykiatrien. Der er en positiv vækst i psykologstanden i disse år og med den rigtige indsats vil det kunne lykkes at rekruttere de nødvendige psykologer til hele landet. Et projekt kunne tage udgangspunkt i hver enkelt regions udfordringer på området samt de landsdækkende tendenser der er ens. Projektet

skal handle om rekruttering til uddannelsesstillingerne samt have fokus på de nyuddannede der skal autoriseres i psykiatrien. Dansk Psykolog Foreningen vil frem til OK18 forhandlingerne indledes i januar 2018, mødes med de 5 regioner og sekretariatet i Danske Regioner for at folde projektet og idéen bag mere ud.

2. Specialpsykologer

En af de tre undersøgelser af specialpsykologuddannelsen tog udgangspunkt i de færdiguddannede specialpsykologer, specialpsykologerne under uddannelse (SPU'er), og meritspecialpsykologerne, som er under uddannelse eller færdiguddannede. Denne undersøgelse havde særligt til formål at undersøge erfaringerne med uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog.

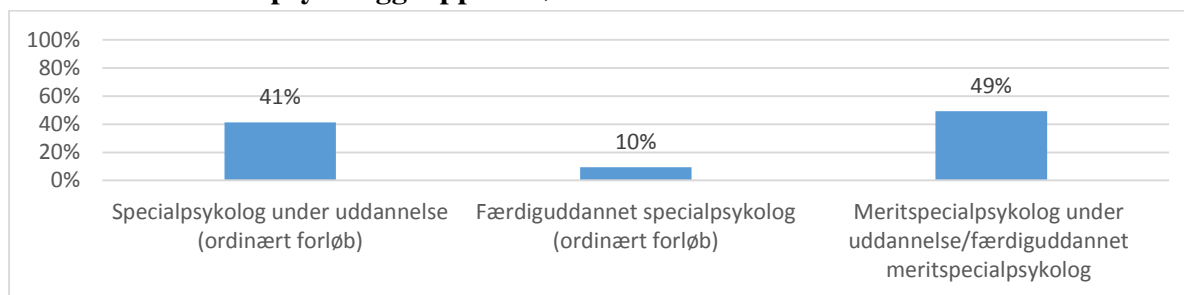
Respondenter

Undersøgelsen af specialpsykologuddannelsen blev udsendt til i alt 147 medlemmer, som står registreret som SPU'er, specialpsykologer eller merit-specialpsykologer i Dansk Psykolog Forenings medlemssystem. Ud af disse besvarede i alt 51 respondenter undersøgelsen, hvilket giver en gennemførselsvarprocent på 35 procent. 8 procent, svarende til 12 respondenter, angav en delvis besvarelse på undersøgelsen. Da undersøgelsens respondentgrundlag er begrænset, er de 12 delvise besvarelser inkluderet i analysen, og undersøgelsens samlede respondentgrundlag er derfor 63 respondenter, hvilket svarer til en svarprocent 43 procent.

Er specialpsykologerne færdiguddannede eller under uddannelse?

Respondenterne blev bedt om at angive, om de var specialpsykologer, specialpsykologer under uddannelse eller meritspecialpsykologer.

Tabel 2.1: Hvilken psykologgruppe tilhører du?

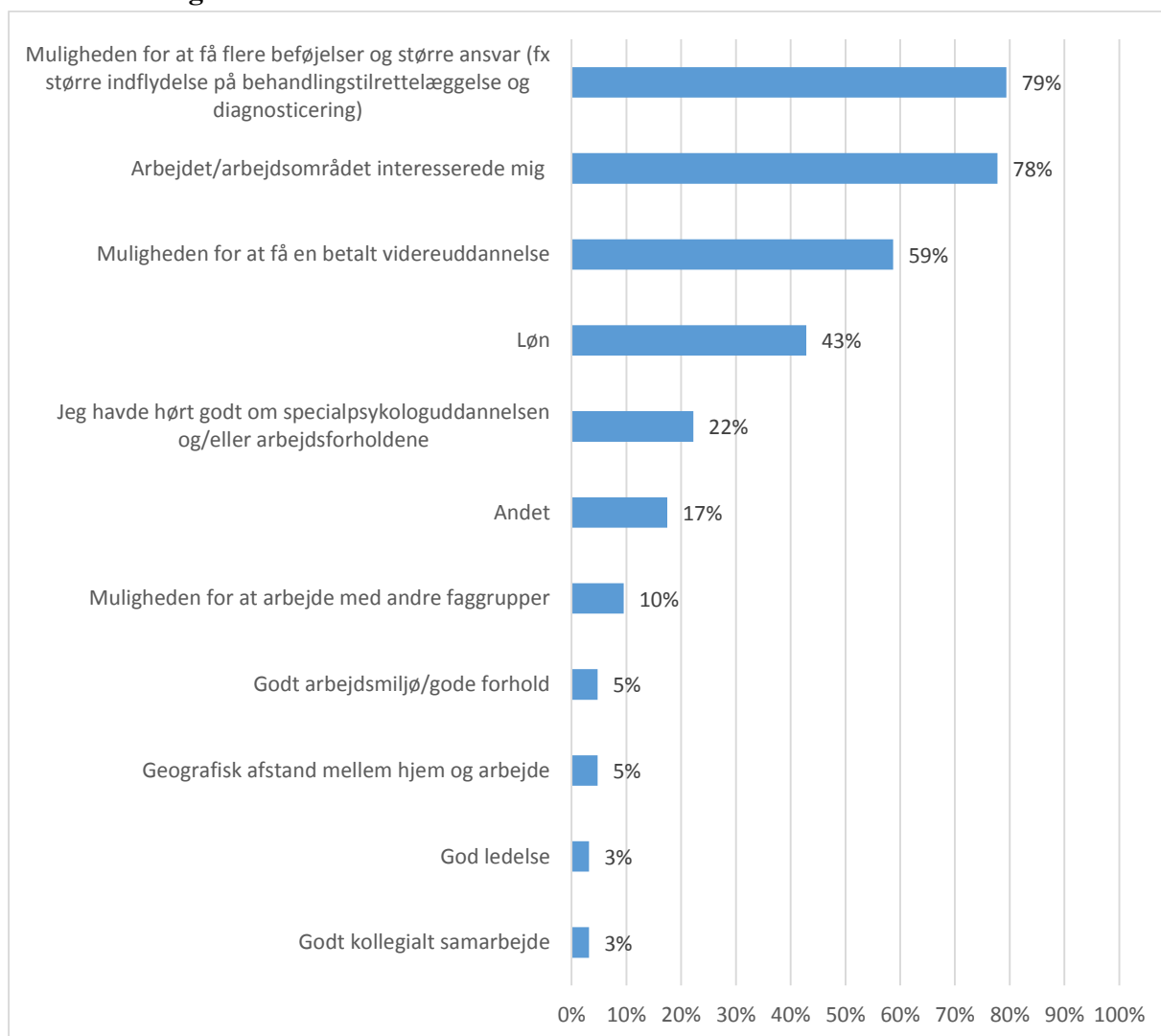
Det fremgår af tabel 2.1, at ud af de 63 respondenter, som har besvaret spørgsmålet, er 49 procent svarende til 31 respondenter meritspecialpsykologer under uddannelse eller færdiguddannede meritspecialpsykologer. 41 procent svarende til 26 respondenter er specialpsykologer under uddannelse (ordinært forløb), og 10 procent svarende til 6 respondenter er færdiguddannede specialpsykologer (ordinært forløb).

Motivationen for at søge uddannelsesstillingen som specialpsykolog

Respondenterne blev bedt om at angive, hvad der motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. Respondenterne havde her mulighed for at vælge flere svarkategorier.

Tabel 2.2: Tænk tilbage på dengang, du søgte din uddannelsesstilling. Hvad var det, som motiverede dig til at søge uddannelsesstillingen? OBS. Respondenterne havde mulighed for at vælge flere svarkategorier.

Tabel 2.2 viser, at ud af de i alt 63 respondenter, som svarede på spørgsmålet, angav størstedelen, nemlig 79 og 78 procent svarende til 50 og 49 respondenter, at hhv. muligheden for at få flere beføjelser og større ansvar (fx større indflydelse på behandlingstilrettelæggelse og diagnosticering) og det, at arbejdet eller arbejdsområdet interesserede dem, motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 59 procent svarende til 37 respondenter angav, at muligheden for at få betalt videreuddannelse motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 43 procent svarende til 27 respondenter angav, at muligheden for at få betalt videreuddannelse motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 22

procent svarende til 14 respondenter angav, at det, at de havde hørt godt om specialpsykologuddannelsen og/eller arbejdsforholdene, motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 10 procent svarende til 6 respondenter angav, at muligheden for at arbejde med andre faggrupper motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen.

Kun få nævnte godt kollegialt samarbejde, god ledelse, geografisk afstand mellem hjem og arbejde og godt arbejdsmiljø/gode arbejdsforhold, som motivationen bag, at de søgte uddannelsesstillingen. 5 procent svarende til 3 respondenter angav, at det var godt arbejdsmiljø/gode forhold, der motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 5 procent svarende til 3 respondenter angav, at det var den geografiske afstand mellem hjem og arbejde, der motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 3 procent svarende til 2 respondenter angav, at det var god ledelse, der motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. 3 procent svarende til 2 respondenter angav, at et godt kollegialt samarbejde motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen.

En række respondenter svarede, at det var noget andet, som motiverede dem til at søge uddannelsesstillingen. Nogle af disse forklarede deres svar med, at de ikke har søgt en uddannelsesstilling, men i stedet er blevet meritgodkendt. En række af de andre respondents udsagn fremstilles nedenfor.

Motivation for at søge en uddannelsesstilling

”Muligheden for at bruge specialpsykologuddannelsen i andet regi”

”Min chef anbefalede det, da jeg opfyldte kriterierne”

”Det gav en konkret arbejdsmulighed i min organisation”

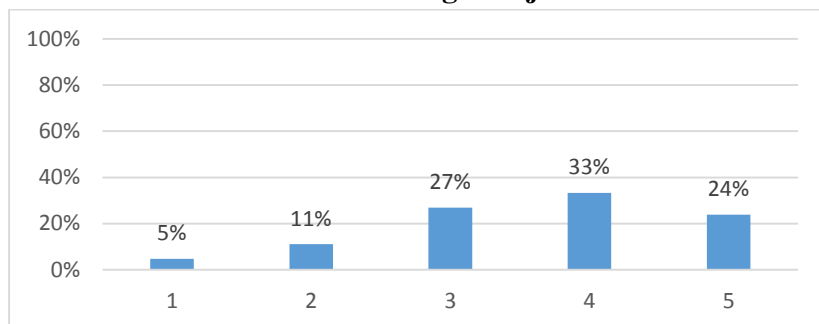
”Evaluering i uddannelsen, så det bliver mere uddannelse og ikke blot kurser, som skal gennemføres.”

”Jeg søgte merit, fordi det som chefpsykolog er vigtigt at kunne fungere som uddannelsesansvarlig specialpsykolog”

Overensstemmelse mellem positive forventninger og erfaringer

Respondenterne blev bedt om at vurdere, i hvor høj grad deres positive forventninger, som de i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog, stemmer overens med deres erfaringer fra uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog. Respondenterne blev bedt om at vurdere overensstemmelsen på en skala fra 1 til 5, hvor 1 er ”i meget lav grad”, 2 er ”i lav grad”, 3 er ”hverken/eller”, 4 er ”i høj grad” og 5 er ”i meget høj grad”.

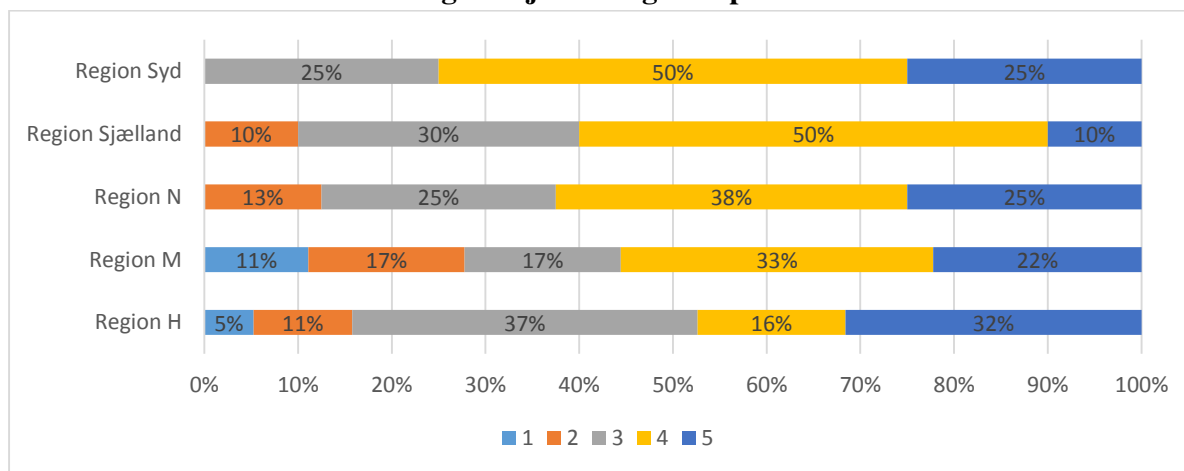
Tabel 2.2.1: I hvor høj grad stemmer dine erfaringer overens med de positive forventninger, du i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet?

Tabel 2.2.1 viser, at ud af de 63 respondenter angav størstedelen på 57 procent svarende til 36 respondenter, at deres erfaringer som specialpsykolog eller SPU i høj grad eller i meget høj grad stemmer overens med de positive forventninger, som respondenterne i sin tid havde til både uddannelsen og arbejdet. En langt mindre andel på 16 procent svarende til 10 respondenter angav, at deres erfaringer i meget lav grad eller lav grad stemmer overens med de positive forventninger, som de i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog eller SPU. 27 procent svarende til 17 respondenter ligger sig i midten og vurderer overensstemmelsen mellem deres positive forventninger til og erfaringer fra uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog til at være 3.

I den følgende tabel 2.2.2 regionsopdeles respondenternes angivelse af overensstemmelsen mellem deres erfaringer fra uddannelsen og arbejdet med de positive forventninger, som de i sin tid havde til deres uddannelse og arbejde.

Tabel 2.2.2: I hvor høj grad stemmer dine erfaringer overens med de positive forventninger, du i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet? Regionsopdelt.

Tabel 2.2.2 viser fordelingen af de 63 respondenter på svarkategorierne 1-5 indenfor hver region på spørgsmålet om, i hvor høj grad deres erfaringer stemmer overens med de positive forventninger, de i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet.

Sammenlignes respondenternes svar på tværs af regionerne, ses det, at respondenternes erfaringer i størst omfang stemmer overens med de positive forventninger, som de i sin tid havde til uddannelsen og arbejdet i Region Syddanmark, hvor ingen har angivet svarkategorierne 1 og 2. Hele 75 procent af respondenterne i Region Syddanmark har angivet svarkategorierne 4 og 5, hvilket indikerer en høj grad af overensstemmelse mellem erfaringer og positive forventninger til uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog. I Region Midtjylland og Region Hovedstaden findes den laveste grad af overensstemmelse mellem erfaringer og tidligere tiders positive forventninger til uddannelsen og arbejdet. I Region Midtjylland har 28 procent af respondenterne angivet svarkategorierne 1 og 2, mens 16 procent af respondenterne har angivet svarkategorierne 1 og 2 i Region Hovedstaden.

Kvalitative udsagn

Respondenterne fik mulighed for at beskrive, hvad der har overrasket dem enten positivt eller negativt ved uddannelsen og arbejdet. Udsagnene deler sig op i enten at omhandle uddannelsen eller det efterfølgende arbejdsliv – her fokuseres på arbejdet. Udsagnene kan bruges som en nuancering af det billede, der tegner sig ved undersøgelsens kvantitative resultater.

I forhold til arbejdslivet og –opgaverne udtrykker en lang række af respondenterne en frygt for at miste mere traditionelle opgaver som psykoterapi og dermed ende som ”mini-læger”, hvilket nedenstående er et eksempel på.

For lidt psykoterapi

”Det er en uddannelse til reservelæge minus medicin og somatik. Der er intet psykoterapi og ingen test-oplæring.”

”Der er ikke længere tid til psykoterapi.”

”Vi skal være bedre psykoterapeutisk end lægerne qua vores grunduddannelse, ellers bliver vi bare små læger, som kritikken har peget på.”

Flere respondenter udtrykker, at de oplever et hårdt arbejdsmiljø i psykiatrien.

Hårdt arbejdsmiljø

”Super uddannelse, men voldsomt hårdt og stressende arbejdsmiljø i ambulatorierne.”

”Det har overrasket mig, hvor hårdt arbejdsmiljøet er, og hvor uigennemsigtigt regionens prioriteringer på området er.”

”Det er mere krævende. Konflikter med læger. Helt andet arbejde end vanligt klinisk psykologarbejde, hvilket er spændende men svært i begyndelsen. En ny rolle i organisationen.”

Udover et presset og hårdt arbejdsmiljø, fortæller nogle respondenter, at de er overrasket over den modstand, de møder fra læger, overlæger, ledelse og i nogle tilfælde fra andre psykologer. Dette forhold komplicerer hverdagen, og påvirker dermed deres arbejdsliv i en negativ retning.

Det har overrasket mig negativt

”At der stadig skal kæmpes med speciallægerne om muligheden for at anvende sine kompetencer som specialpsykolog”

”At de beføjelser, jeg får, er så afhængige af de enkelte læges goodwill”

”Speciallægernes modstand mod saglig drøftelse af uddannelsen samt potentialer for tværfagligt samarbejde”

”Det store arbejde og ind imellem ignorance fra min nærmeste ledelse på at gøre opmærksom på at jeg kan noget andet/mere end en "almindelig" psykolog”

”At det er vanskeligt at forklare læger og nogle psykologer, hvilket selvstændigt behandlingsansvar specialpsykologer kan have. De tror ikke på det, vil ikke eller glemmer det hurtigt. Topledelse gør intet for det. Og lægerne fylder deres egne med løgn om ansvarsfordeling - der er brug for oplysning til lægerne om specialpsykologansvar”

Nogle respondenter udtrykker dog også, at de har oplevet respekt og anerkendelse hos læger og ledelse.

Det har overrasket mig positivt

”At der er respekt blandt læger for uddannelsen”

”At der er et godt samarbejde med lægerne”

”At specialpsykologerne så hurtigt har opnået anerkendelse hos lederne og blandt mange speciallæger i psykiatri”

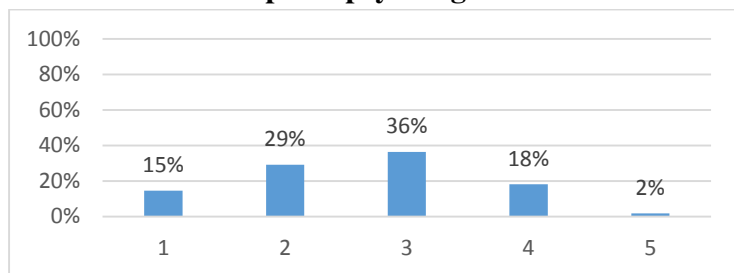
”At jeg har lært så meget og arbejdet sammen med så mange dygtige læger, som gerne lærer fra sig”

”Jeg er som SPU blevet taget godt imod af andre fagligheder herunder også psykiatriske læger, der har kunnet se værdien af SPU'ens indsats”

Kendskab til specialpsykologuddannelsen blandt andre faggrupper

Respondenterne blev bedt om at vurdere, i hvor høj grad deres kollegaer fra andre faggrupper havde kendskab til uddannelsen som specialpsykolog. Respondenterne vurderede dette på en skala fra 1-5, hvor 1 er ”i meget lav grad”, og hvor 5 er ”i meget høj grad”.

Tabel 2.3: I hvor høj grad oplever du, at dine kollegaer af andre faggrupper har kendskab til uddannelsen som specialpsykolog?

Tabel 2.3 viser, at ud af de i alt 55 respondenter, angav 2 procent svarende til 1 respondent, at han eller hun i meget høj grad oplever, at kollegaer fra andre faggrupper har kendskab til uddannelsen som specialpsykolog. 18 procent svarende til 10 respondenter angav, at de i høj grad oplever, at deres kollegaer fra andre faggrupper har kendskab til uddannelsen som specialpsykolog. 36 procent svarende til 20 respondenter angav svarkategorien 3, som indikerer ”hverken/eller” til spørgsmålet. 29 procent svarende til 16 respondenter angav, at de i lav grad oplever, at kollegaer fra andre faggrupper har kendskab til uddannelsen som specialpsykolog. 15 procent svarende til 8 respondenter angav, at de i meget lav grad oplever, at kollegaer fra andre faggrupper har kendskab til uddannelsen som specialpsykolog.

Opsummering på kendskab til specialpsykologuddannelsen

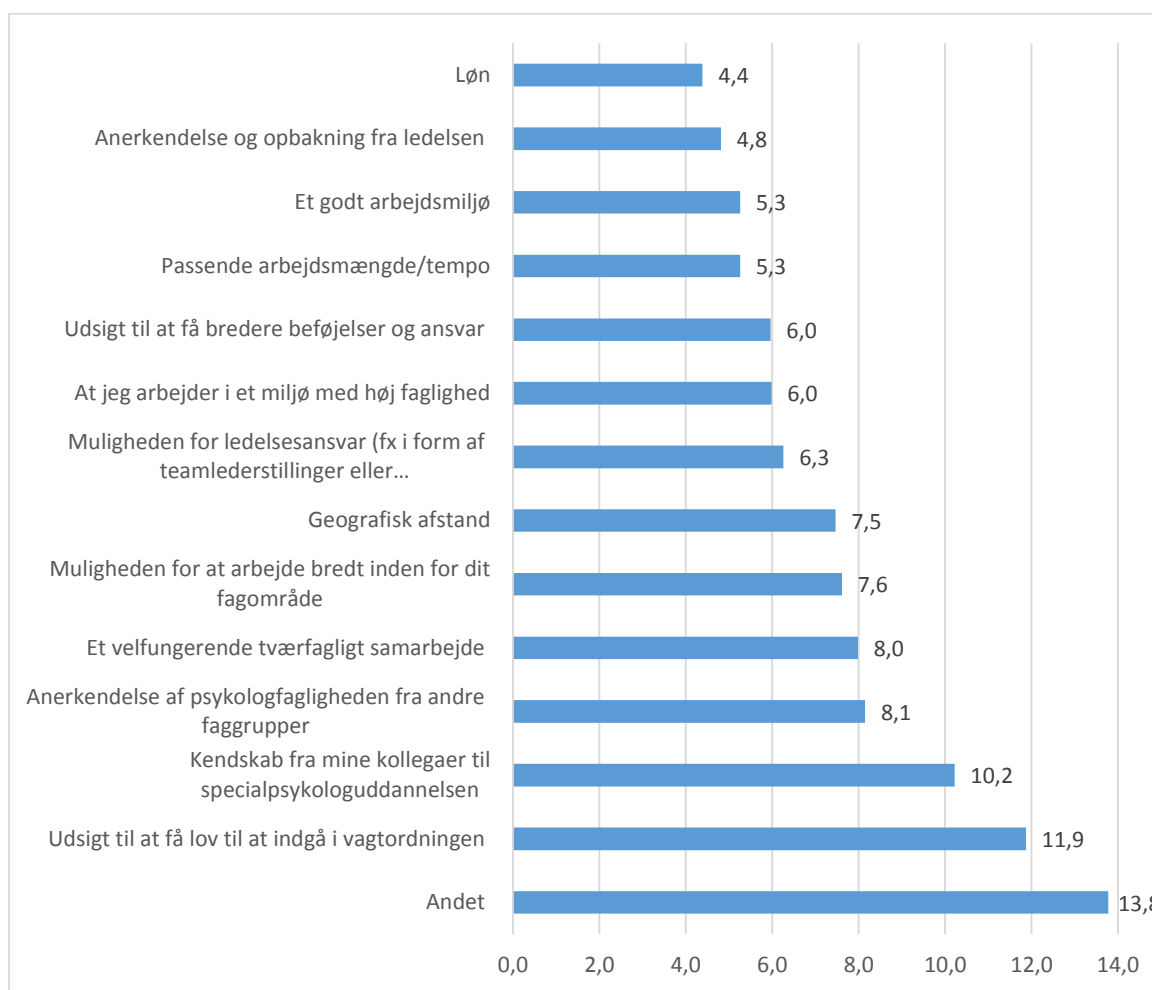
Det fremgår af tabel 2.3, at det i alt kun er 20 procent af respondenterne, der i høj eller i meget høj grad oplever, at deres kollegaer fra andre faggrupper har kendskab til specialpsykologuddannelsen.

Vigtige forhold for at fastholde psykologen som specialpsykolog i psykiatrien

Respondenterne blev bedt om at vurdere, hvilke forhold der er vigtige for at fastholde dem som specialpsykolog i psykiatrien efter endt uddannelse eller for fortsat at blive i psykiatrien som specialpsykolog fremover. Respondenterne blev bedt om at rangere 14 forhold i en prioriteret rækkefølge fra 1-14. Det vigtigste forhold blev tildelt 1 point, som det laveste tal, mens det mindst vigtige forhold blev tildelt 14 point, som det højeste tal.

Nedenstående tabel 2.4 viser respondenternes gennemsnitlige vurdering af vigtigheden af de forskellige forhold.

Tabel 2.4: Hvilke forhold vurderer du, er vigtige for at fastholde dig som specialpsykolog i psykiatrien efter endt uddannelse/fortsat at blive i psykiatrien som specialpsykolog fremover?

Tabel 2.4 viser de 54 respondenteres rangering af ovenstående 14 forhold ud fra deres vigtighed i forhold til at fastholde dem som specialpsykologer i psykiatrien fremover eller efter endt uddannelse. Det fremgår, at løn med en gennemsnitlig vurdering på 4,4 er det vigtigste forhold ift. at fastholde psykologerne som specialpsykologer i psykiatrien fremover eller efter endt uddannelse, da dette forhold har den laveste værdi sammenlignet med alle andre forhold.

Kvalitative udsagn om hvilke beføjelser og ansvar psykologerne ønsker sig

I et fritekstfelt har respondenterne haft mulighed for at angive, hvilke beføjelser og ansvar de ønsker sig. Disse kommentarer er taget med i undersøgelsen for at få skabt mere viden om og nuancere, hvilke arbejdsopgaver specialpsykologerne ønsker at påtage sig og hvilke, de helst vil undgå.

En lang række af respondenterne besvarer, at de ønsker ledelsesansvar. Nedenfor er samlet en række af kommentarerne, der udtrykker dette ønske.

Ledelsesansvar

”Ledelsesansvar på så højt niveau som muligt.”

”Ligelig adgang til at søge de aktuelle ledelsespositioner indenfor psykiatrien, herunder sikring af deltagelse i ledelseskurser svarende til positionerne.”

”Et større ansvar i form af deltagelse i ledelsesgruppen, eget budget og personaleansvar. Så det er muligt at gennemføre de faglige visioner.”

”Faglig ledelse. Jeg HAR beføjelse som fagligt leder, NÅR overlægen er væk. Det er fint. Jeg kunne sagtens også have ledelsesansvar, men det har sygeplejersker traditionelt. Det ville jeg være mindst lige så kvalificeret til.”

”Konferenceledelse, teamledelse, undervisning - på baggrund af antagelse om, at vi som specialpsykologer bør have den mest opdaterede viden på området.”

Lovgrundlaget giver på nuværende tidspunkt specialpsykologer mulighed for at varetage ledelsesfunktioner på linje med andre faggrupper. Ledelseskompetencerne, de er i stand til at varetage, er på flere forskellige organisatoriske niveauer i forhold til både personale- og driftsmæssig ledelse. Ifølge målbeskrivelsen for specialpsykologuddannelsen, opnår specialpsykologerne kompetencer inden for ledelse, og de kan påtage sig ledelsesopgaver afhængig af interesser og kompetencer samt organisationens behov. På tilsvarende vis som øvrige faggrupper kan specialpsykologerne dog have behov for yderligere ledelsesudvikling og kurser. Der er således ikke noget juridisk til hindre for, at specialpsykologerne får yderligere ledelseskompetencer på de psykiatriske afdelinger.

Mange respondenter udtrykker et ønske om at få flere beføjelser i forhold til udredning, diagnosticering og behandlingsansvar, hvilket ses nedenfor.

Udredning, diagnosticering og behandlingsansvar

”Behandlingsansvar for ambulante patienter.”

”Varetage selvstændige behandlingsforløb fra start til slut.”

”Mulighed for at kunne blive behandlingsansvarlig leder. Mulighed for at kunne have ansvar for udviklingsopgaver indenfor behandling (psykoterapi, miljøterapi). Mulighed for at træffe beslutninger omkring tvang i den stationære psykiatri”

I forbindelse med dette ønske om flere beføjelser til at udrede, diagnosticere og være behandlingsansvarlige er det værd at nævne, at lovgivningen heller ikke her står i vejen for, at specialpsykologerne påtager sig flere af disse arbejdsopgaver. På nuværende tidspunkt er der i sundhedsvæsenet ikke noget

lovmæssigt begreb, der medfører, at det er læger, der skal være behandlingsansvarlige. Al behandling² både ambulat og på døgnafsnit kan varetages af kompetente sundhedspersoner, hvilket specialpsykologer er at betragte som. Der er således allerede lovhjemmel for alle de ovennævnte ønsker på nær et: Tvang. Ifølge psykiatriloven er der for læger delegationsforbud ift. tvang. Det er kun læger, som må træffe beslutninger om iværksættelse, efterprøvelse mv. af tvangsforanstaltninger. Såfremt specialpsykologerne skal opnå beføjelser til at ordinere tvang, vil det kræve en lovændring.

En række respondenter giver udtryk for, at de ønsker at være sidestillet med læger og overlæger i forhold til ønsket om yderligere kompetencer og behandlingsansvar.

Sidestillet med læger og overlæger

”Behandlingsansvarlig. Selvstændigt at kunne lave behandlingsplaner, som vægter på linje med lægens, således at de ikke ’overrules’ uden faglig begrundelse.”

”På specialpsykologernes vegne kunne jeg tænke mig at beføjelserne og ansvaret svarede til speciallægenes.”

”Sidestillet med læger ift. muligheder for lederstillinger. Det er fortsat en lokal kultur, der er afgørende for muligheder.”

”Diagnostiske vurderinger, visitation, deltagelse i afsnit ledelsesteamet. Deltagelse i fora der beslutter uddannelse, supervision og opkvalificering. I det hele taget at blive repræsenteret på linje med overlæger og teamledere - at være med der, hvor kommunikation med centerledelsen og beslutninger foregår.”

Som ovenfor nævnt er der allerede lovhjemmel til, at specialpsykologer kan udrede, diagnosticere og behandle. De kan dog fortsat ikke ordinere medicin eller foretage somatisk diagnosticering og udredning. Ud over de helt praktiske arbejdsopgaver, som specialpsykologerne ønsker, udtrykker disse kommentarer også, at mange specialpsykologer ofte føler, at deres kompetencer og kvalifikationer bliver underkendt af lægerne, hvorfor der opstår et uligeværdigt samarbejde.

Én respondent udtrykker et ønske om at kunne medicinere.

Medicinering

”Mulighed for at ordinere medicin samt regulere i medicinsk behandling. Evt. behandlingsansvar, hvis der reguleres i lovgivning så det bliver muligt ”

---

² Al behandling på nær de få undtagelser, hvor loven specifikt har taget stilling: Anvendelse af tvang i psykiatriloven og ansvaret for retspsykiatriske patienter.

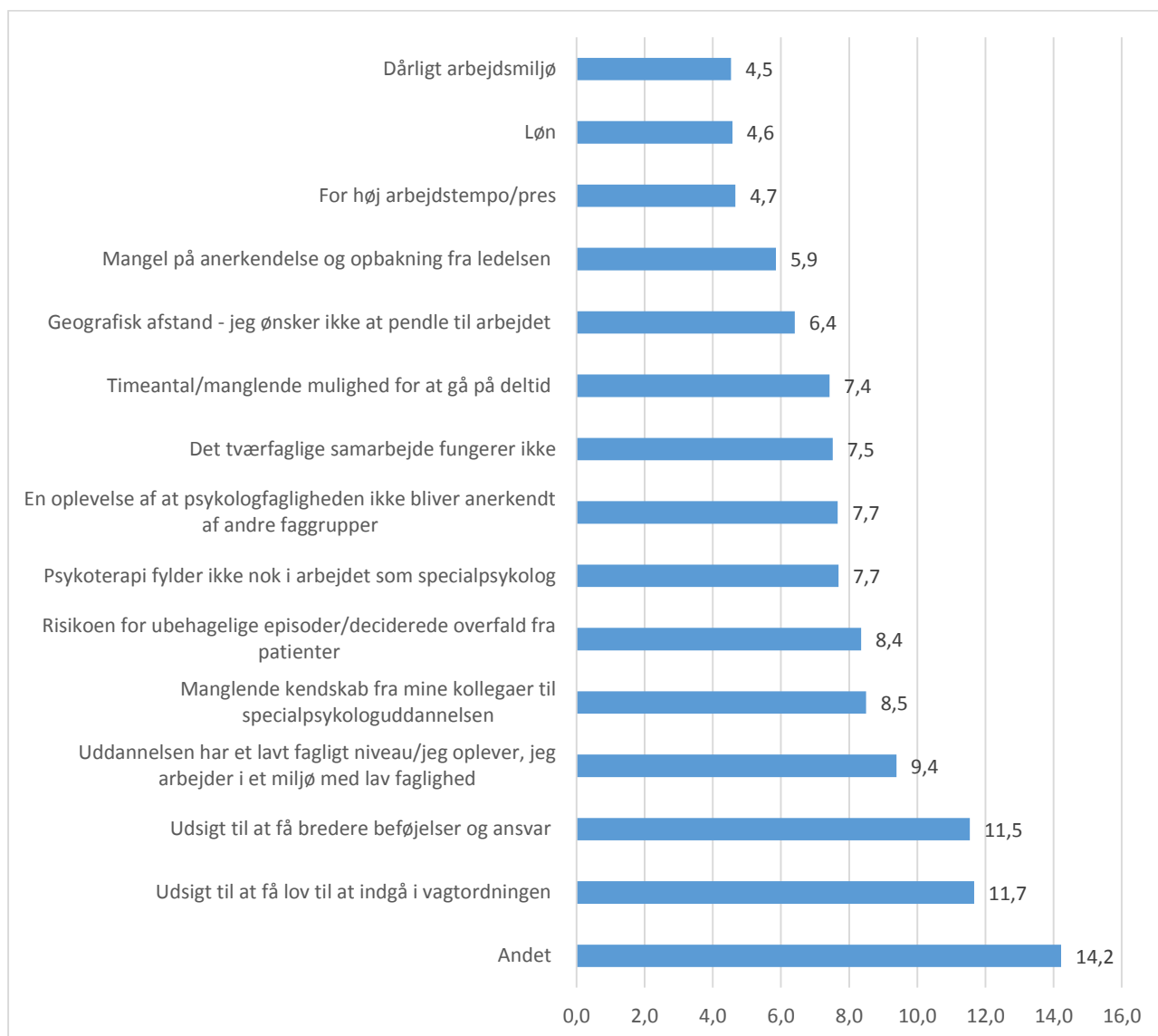
Der er på nuværende tidspunkt ikke lovhjemmel til, at specialpsykologer kan ordinere medicin, men specialpsykologen kan på delegation fra lægen varetage medicinsk behandling. Dette betyder eksempelvis, at specialpsykologen kan varetage behandling med et lægemiddel inden for den ramme, der er beskrevet ved lægens ordination. Derudover kan der være aftalt en ramme, indenfor hvilken specialpsykologen selv kan justere den medicinske behandling.

Kun en lille del af respondenterne udtrykker tilfredshed med det nuværende niveau af beføjelser og ansvar, og ønsker således ikke hverken flere eller færre. Derfor må det konstateres, at specialpsykologerne overordnet ønsker flere arbejdsopgaver og yderligere beføjelser især i forhold til diagnostisering, behandling og ledelse.

Forhold der spiller ind på overvejelser om at opsiges specialpsykologstillingen, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre specialpsykologuddannelsen

Respondenterne blev bedt om at vurdere, hvilke forhold der spiller ind på deres overvejelser om at opsiges deres specialpsykologstilling, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre specialpsykologuddannelsen. De blev bedt om at rangere 15 forhold i en prioriteret rækkefølge fra 1-15. Det vigtigste forhold blev tildelt 1 point, som det laveste tal, mens det mindst vigtige forhold blev tildelt 15 point, som det højeste tal. Nedenstående tabel 2.5 viser respondenternes gennemsnitlige vurdering af i hvor høj grad de 15 forhold spiller ind på deres overvejelser.

Tabel 2.5: Hvilke forhold er relevante for dig i forhold til overvejelser om evt. at opsige din stilling som specialpsykolog, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre din uddannelse?

Tabel 2.5 viser de 54 respondenters rangering af ovenstående 15 forhold ud fra deres relevans i forhold til deres overvejelser om evt. at opsige deres stilling som specialpsykolog, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre deres uddannelse.

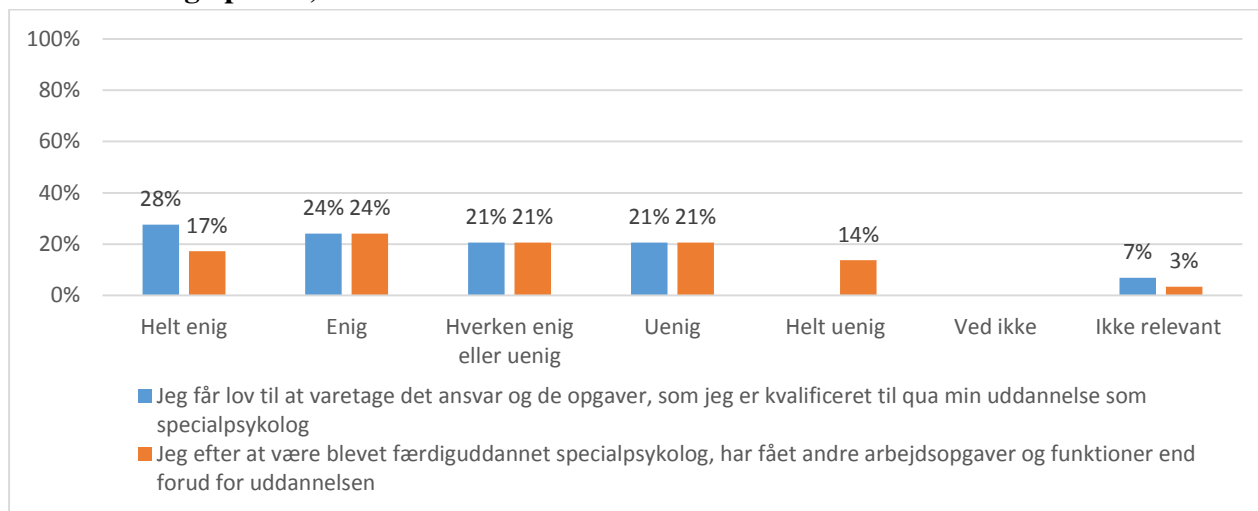
Det fremgår af tabel 2.5, at de tre mest relevante forhold ift. respondenternes overvejelser om at opsige deres stilling som specialpsykolog, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre deres uddannelse er: 1. Dårligt arbejdsmiljø, 2. Løn og 3. For højt arbejdstempo/pres.

De tre mindst relevante forhold ift. respondenternes overvejelser om at opsige deres stilling som specialpsykolog, fravælge psykiatrien efter endt uddannelse eller ikke at færdiggøre deres uddannelse

er: 13. Udsigten til at få bredere beføjelser og ansvar, 14. Udsigt til at få lov til at indgå i vagtordningen og derudover 15. andre forhold, som ikke er omfattet af opstillede kategorier.

Oplevelser i forhold til varetagelse af ansvar og opgaver

Tabel 2.6: Jeg oplever, at...

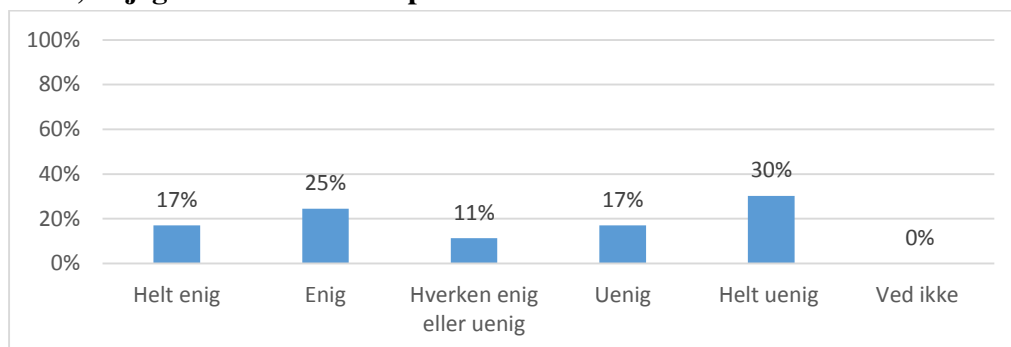

Tabel 2.6 viser, at ud af de i alt 29 færdiguddannede respondenter³, som besvarede spørgsmålet, var 28 procent svarende til 8 respondenter helt enige i, at de får lov til at varetage det ansvar og de opgaver, som de er kvalificeret til qua deres uddannelse som specialpsykolog. 24 procent svarende til 7 respondenter er enige. 21 procent svarende til 6 respondenter er hverken uenige eller enige. 21 procent svarende til 6 respondenter er uenige. 7 procent svarende til 2 respondenter angav, at spørgsmålet ikke var relevant for dem.

17 procent svarende til 5 respondenter var helt enige i, at de, efter at være blevet færdiguddannet specialpsykolog, har fået andre arbejdsopgaver og funktioner end forud for uddannelsen. 24 procent svarende til 7 respondenter er enige. 21 procent svarende til 6 respondenter er hverken uenige eller enige. 21 procent svarende til 6 respondenter er uenige. 14 procent svarende til 4 respondenter er helt uenige. 3 procent svarende til 1 respondenter angav, at spørgsmålet ikke var relevant.

³ Bemærk, at der blandt de færdiguddannede, som besvarede spørgsmålet også var meritspecialpsykologer under uddannelse.

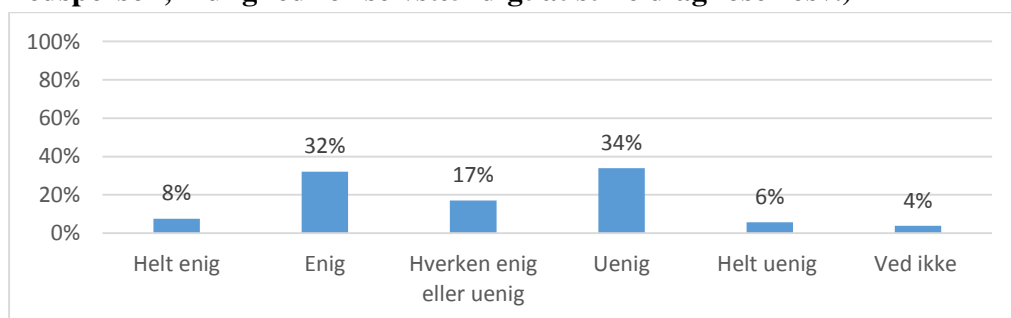
Tabel 2.7: I mit daglige arbejde erfarer jeg til tider, at samarbejdspartnere (egen og andre faggrupper) har sat spørgsmålstegn ved mine beføjelser som specialpsykolog/specialpsykolog under uddannelse i forhold til diagnosticering, underskrivning af fx epikriser, udarbejdelse af behandlingsplaner og/eller varetagelse af selvstændigt behandlingsansvar med den begrundelse, at jeg ikke er sundhedsperson.

Tabel 2.7 viser, at ud af de 53 respondenter er 42 procent enten helt enige eller enige i, at de i deres daglige arbejde til tider erfarer, at samarbejdspartnere (egen og andre faggrupper) har sat spørgsmålstegn ved deres beføjelser som specialpsykolog/specialpsykolog under uddannelse i forhold til diagnosticering, underskrivning af fx epikriser, udarbejdelse af behandlingsplaner og/eller varetagelse af selvstændigt behandlingsansvar med den begrundelse, at de ikke er sundhedspersoner.

17 procent svarende til 9 respondenter er helt enige i udsagnet. 25 procent svarende til 13 respondenter er enige. 11 procent svarende til 6 respondenter er hverken uenige eller enige. 17 procent svarende til 9 respondenter er uenige. 30 procent svarende til 16 respondenter er helt uenige i, at der er blevet sat spørgsmålstegn ved deres kompetencer og beføjelser.

Tabel 2.7: Jeg oplever, at de juridiske rammer for mit arbejde som specialpsykolog/specialpsykolog under uddannelse er på plads (fx afklaring om behandlingsansvar, psykologen som sundhedsperson, mulighed for selvstændigt at stille diagnoser osv.)

Tabel 2.7 viser, at ud af de 53 respondenter er 40 procent enten helt enige eller enige i, at de oplever, at de juridiske rammer for deres arbejde som specialpsykolog/specialpsykolog under uddannelse er på plads. 8 procent svarende til 4 respondenter var helt enige i udsagnet. 32 procent svarende til 17 respondenter er enige. 17 procent svarende til 9 respondenter er hverken uenige eller enige. 17 procent

svarende til 9 respondenter er uenige. 34 procent svarende til 18 respondenter er helt uenige. 4 procent svarende til 2 respondenter angav ”ved ikke”.

Oplevelser med at få sat spørgsmålstegn ved sine beføjelser som specialpsykolog eller SPU

Nogle psykologer oplever i deres daglige arbejde, at der bliver sat spørgsmålstegn ved deres beføjelser som specialpsykolog eller SPU'er med den begrundelse, at psykologen ikke er sundhedsperson. Det kan være i forhold til diagnosticering, underskrivning af fx epikriser, udarbejdelse af behandlingsplaner og/eller varetagelse af selvstændigt behandlingsansvar.

I undersøgelsen blev respondenterne bedt om at bidrage med konkrete eksempler, såfremt de har oplevet, at samarbejdspartnere har sat spørgsmålstegn ved deres beføjelser som specialpsykolog. En lang række respondenter besvarede spørgsmålet, og det fremgår, at mange specialpsykologer har haft uheldige oplevelser med læger i forhold til deres kompetencer og beføjelser samt juraen på området. Nedenfor er udvalgt en række kommentarer til at illustrere dette.

Samarbejde med læger

”Yngre læger kender ikke til mine beføjelser.”

”Ny læge i teamet, hvor jeg er ansat som teamleder med overordnet ansvar for patientbehandlingen, der siger; "det er mig, der er læge, det er mig der diagnosticerer". Han er ikke blevet orienteret om min funktion, eller hvis han er, ignorerer han det.”

”Læger oplever behov for at diagnosticere forfra når de skal tage stilling til medicinsk behandling på baggrund af min diagnostiske udredning og vurdering. Generelt vurderer læger, at læger er bedre til diagnosticering end specialpsykologer - også relativt unge og uerfarne uddannelseslæger - og jeg er 49 år og har 15 års anciennitet i psykiatrien og er nyuddannet specialpsykolog med ordinært forløb. Mine epikriser skal godkendes af overlægen, efter de er sendt.”

”Jeg har oplevet at blive afvist fra en opgave med henvisning til at lægen ligeså godt selv kan gøre det, når nu SPU ikke kan have selvstændigt ansvar, samme ift. epikriser osv.”

”I én afdeling (distriktskykiatri) mente man stadig, at overlægen skulle underskrive og godkende alle mine behandlingsplaner. På et stationært afsnit ytrede min overlæge, at hun ikke vidste, hvad en psykolog skulle i behandling af patienter, der ikke havde behov for psykoterapi.”

”Spørgsmål om hvorvidt jeg må diagnosticere (dog er dette længe siden), udskrive, gennemgå osv. Det er typisk i begyndelsen af et samarbejde, og jeg har ikke oplevet det som mistillid, blot manglede viden om hvad vi faktisk kan og må.”

”Jeg er blevet bedt om at være mere ydmyg over for overlægen og stille færre spørgsmål ved konferencer.”

Andre har oplevet manglende viden fra andre faggrupper, hvilket blandt andet kan ses i nedenstående citat, hvor en specialpsykolog beskriver, at sekretæren grundet manglende viden ikke vil godkende arbejdet.

” Sekretærer tror igen og igen, at mit arbejdes skal godkendes af overlæge - fx epikrise, diagnoser mv.”

Spørgsmålet om hvorvidt psykologer i psykiatrien er sundhedspersoner eller ej fylder ligeledes meget for specialpsykologerne i deres samarbejde med andre.

Sundhedspersoner

”Generelt betragtes vi ikke som sundhedspersoner i hospitalsvæsnet, også af psykiatriens andre faggrupper.”

”Jeg forestiller mig, at en del af udfordringerne for os i det daglige arbejde kunne blødes op, hvis vi automatisk blev anerkendt som sundhedspersoner enten som autoriserede psykologer eller specialpsykologer.”

Det er interessant, at respondenterne beskriver, at de ikke betragtes som sundhedspersoner af de andre faggrupper, og at den ene af respondenterne selv betvivler, at de er sundhedspersoner. De generelle krav til sundhedsvæsnet fastsættes i sundhedsloven, og her fremgår det, at sundhedspersoner er: ”*Personer, der er autoriserede i henhold til særlig lovgivning til at varetage sundhedsfaglige opgaver og personer, der handler på dissens ansvar.*” Autoriserede psykologer - og dermed også specialpsykologer - ansat på offentlige sygehuse er således sundhedspersoner i sundhedslovens forstand. Det er væsentligt at udrydde denne tvivl, om hvorvidt specialpsykologer er sundhedspersoner, blandt både ledere, læger og psykologerne selv.

Respondenterne fik ligeledes mulighed for at beskrive og uddybe, hvis de havde oplevet, at de juridiske rammer for arbejdet som specialpsykolog ikke var på plads. 41 procent havde i undersøgelsen erklæret, at de ikke følte, at de juridiske rammer var på plads, hvilket også afspejles i kommentarerne i det åbnetekstfelt.

En række respondenter beskriver, at det juridiske spørgsmål om sundhedsperson og specialpsykologers beføjelser har fyldt meget.

Uklarhed om beføjelser

”Der er fortsat i psykiatrien usikkerhed fra alle om, hvilke beføjelser specialpsykologer har.”

”Det er ofte uklart, og der bliver hyppigt stillet spørgsmålstejn ved, hvilke beføjelser man har som specialpsykolog, og hvor selvstændigt man kan arbejde i et ambulatorium.”

”Tvivl om fx epikrise/behandlingsplan/status skal godkendes af overlæge. Nogle overlæger mener ikke, andre synes at det skal.”

”Uklarhed ift. ledelsens udmeldinger, samt det tværfaglige personales forventninger til diagnosticering og behandleransvar hos specialpsykologer. Det betyder, at det tværfaglige personale ofte forventer, at en læge skal involveres – men det er unødvendigt.”

”Det tager en krig at gøre forståeligt, at det er helt ok at varetage en given opgave.”

Det fremgår ligeledes af kommentarerne, at der er stor forskel fra region til region samt blot fra afdeling til afdeling eller overlæge til overlæge i forhold til hvilke arbejdsopgaver og hvor meget ansvar specialpsykologer får lov til at varetage.

Store forskelle

”Jeg har indtryk af at forskellene mellem de forskellige regioner er kæmpestore. Ville ønske, at den ikke var så stor.”

”Vi er to klinikker. Og to specialpsykologer. I den ene klinik får specialpsykologen lov at have semi-lederopgaver, og jeg i den anden bliver gang på gang fortalt, at det er funktionsledelsen (mellemledere henholdsvis overlæge og sygeplejerske), der udfører opgaver som at lede en behandlingskonferencen eller tale med behandlerne om at tilrettelægge et behandlingsforløb. Så reelt set laver jeg i den klinik ikke andet end en autoriseret psykolog kunne lave.”

”Min leder kender mig godt og har ikke haft problemer med at give mig ansvar. Men det er personafhængigt - andre kollegaer får ikke lov til så meget.”

”Min hverdag fungerer godt for det meste, det har dog været afhængigt af den overlæge, som har haft det overordnede behandlingsansvar, hvorvidt jeg har kunnet arbejde selvstændigt.”

”Det er min oplevelse, at anerkendelsen og respekten for ens arbejder stiger med tiden - man skal først ses an og bevise sit værd.”

I forlængelse af dette efterspørges mere klarhed og information om, hvilke opgaver og beføjelser specialpsykologer kan varetage.

Behov for mere information

”Der mangler generelt kendskab til de beføjelser specialpsykologer har, hos de andre faggrupper.”

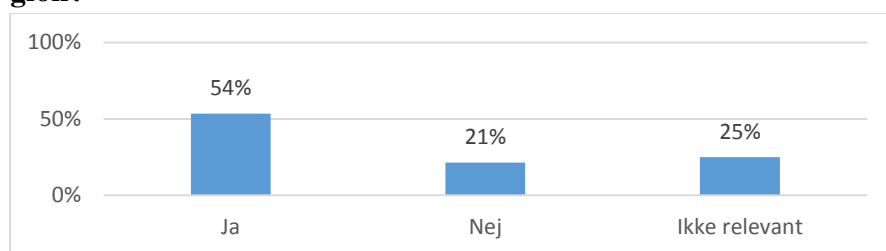
”Viden om, hvad vi må og ikke må, skal synliggøres”

”Det har bestemt hjulpet ift. rammer, opgaver og ansvar, at der blev udarbejdet et tværregionalt dokument omkring det juridiske grundlag for specialpsykologers virke i ambulans psykiatri og hospitalspsykiatrien. Positivt i den forstand, at det fx fastslås at psykologer/specialpsykologer har kompetencer til at udrede og diagnosticere.”

Fik specialpsykologerne tilbudt job indenfor egen region efter endt uddannelse? Hvor tilfredse er de med arbejdet som specialpsykolog, og ville de anbefale uddannelsen til andre? Respondenterne blev spurgt, om de blev tilbudt job indenfor deres egen region efter endt uddannelse. Dertil blev de bedt om at angive deres tilfredshed med deres arbejde som specialpsykolog, og spurgte om de ville anbefale andre uddannelsen som specialpsykolog.

Bemærk at kun 28 respondenter har angivet deres tilfredshed med arbejdet som specialpsykolog, hvilket er væsentligt færre end ved undersøgelsens indledende spørgsmål. Det noget lavere respondenttal ved dette spørgsmål sammenlignet med de øvrige skyldes, at spørgsmålet kun blev givet til de respondenter, som i undersøgelsens indledende spørgsmål havde angivet, at de var færdiguddannet specialpsykolog, meritspecialpsykologer under uddannelse eller færdiguddannede meritspecialpsykologer.

Tabel 2.8: Blev du i forbindelse med færdiggørelse af din uddannelse tilbudt arbejde i din region?

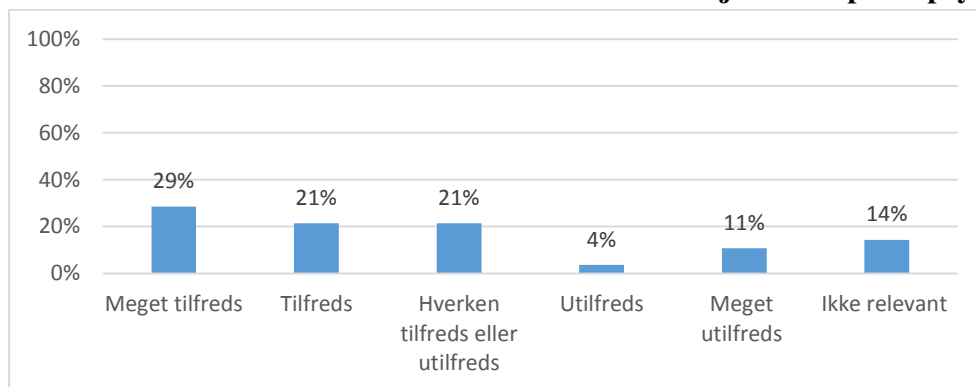
Ud af de i alt 28 færdiguddannede respondenter⁴, som besvarede spørgsmålet, svarede over halvdelen – 54 procent svarende til 15 respondenter, at de blev tilbudt arbejde i deres region i forbindelse med færdiggørelsen af deres uddannelse. 21 procent svarende til 6 respondenter blev ikke tilbudt arbejde i deres region i forbindelse med færdiggørelsen af deres uddannelse. 25 procent svarende til 7 respondenter svarede, at spørgsmålet ikke var relevant.

⁴ Bemærk, at der blandt de færdiguddannede, som besvarede spørgsmålet også var meritspecialpsykologer under uddannelse.

Tilfredshed med arbejdet som specialpsykolog

Vi bad respondenterne om at angive deres tilfredshed med deres arbejde som specialpsykolog.

Tabel 2.8.1: Hvor tilfreds er du alt i alt med dit arbejde som specialpsykolog?

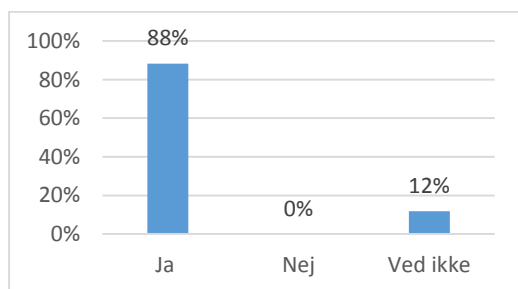
Tabel 2.8.1 viser, at halvdelen af de i alt 28 respondenter svarede, at de alt i alt var meget tilfredse eller tilfredse med deres arbejde som specialpsykolog. Til sammenligning svarede 15 procent af respondenterne, at de var utilfredse eller meget utilfredse med deres arbejde som specialpsykolog. 29 procent svarende til 8 respondenter angav, at de var meget tilfredse med deres arbejde som specialpsykolog. 21 procent svarende til 6 respondenter angav, at de var tilfredse med deres arbejde som specialpsykolog. 21 procent svarende til 6 respondenter angav, at de var hverken tilfreds eller utilfreds med deres arbejde som specialpsykolog. 4 procent svarende til 1 respondenter angav, at han eller hun var utilfreds med sit arbejde som specialpsykolog. 11 procent svarende til 3 respondenter angav, at de var meget utilfredse med deres arbejde som specialpsykolog.

En relativ høj andel på 14 procent svarende til 4 respondenter angav, at spørgsmålet ikke var relevant for dem. Det skal muligvis ses i lyset af, at spørgsmålet - udover at være blevet givet til færdiguddannede specialpsykologer og meritspecialpsykologer – også blev givet til meritspecialpsykologer under uddannelse, for hvem spørgsmålet ikke er relevant, da de fortsat er under uddannelse.

Anbefaling af specialpsykologuddannelsen

Respondenterne blev bedt om at angive, om de ville anbefale andre at tage uddannelsen som specialpsykolog.

Tabel 2.8.2: Vil du anbefale andre at tage uddannelsen som specialpsykolog?

Det fremgår af tabel 2.8.2, at ud af de i alt 51 respondenter vil størstedelen anbefale andre at tage uddannelsen som specialpsykolog. Helt præcist svarer 88 procent svarende til 45 respondenter at de ville anbefale andre at tage uddannelsen, mens 12 procent svarende til 6 respondenter svarer ”ved ikke”, og ingen svarer, at de ikke vil anbefale andre at tage uddannelsen som specialpsykolog.

3. De nyuddannede psykologer

En af de tre undersøgelser af specialpsykologuddannelsen undersøgte specifikt de nyuddannede psykologers kendskab, interesse for og motivation til at søge specialpsykologuddannelsen.

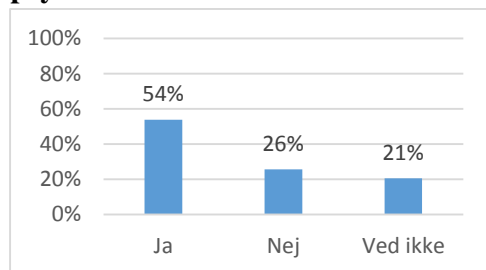
Respondenter

Undersøgelsen af de nyuddannede psykologers syn på specialpsykologuddannelsen blev udsendt til i alt 267 respondenter. Ud af disse har i alt 68 besvaret hele spørgeskemaet, mens 10 personer har besvaret dele af det. I alt 111 har slet ikke indgivet en besvarelse. 29 procent af respondenterne har således besvaret dele eller hele spørgeskemaet, mens 71 procent ikke har besvaret det.

Interesse i specialpsykologuddannelsen

De nyuddannede psykologer blev bedt om at tilkendegive deres interesse i specialpsykologuddannelsen efter deres autorisation.

Tabel 3.1: Er du på nuværende tidspunkt interesseret i en uddannelse som specialpsykolog i psykiatrien efter din autorisation?

Tabel 3.1 viser, at 54 procent af i alt 77 nyuddannede psykologer, som besvarede spørgsmålet, svarende til 42 respondenter svarede, at de på nuværende tidspunkt er interesserede i en uddannelse som specialpsykolog. 26 procent svarende til 20 respondenter angav, at de ikke på nuværende tidspunkt er interesserede. 21 procent svarende til 21 respondenter angav ”ved ikke” til spørgsmålet.

Integration af specialpsykologuddannelsen i autorisation

I spørgeskemaet blev respondenterne ligeledes spurgt ind til, om det ville øge deres interesse i en uddannelse som specialpsykolog, hvis de havde mulighed for at integrere uddannelsen med autorisationen. Hele 45 procent af respondenterne svarede, at det i meget høj grad ville øge deres interesse, mens 20 procent svarede, at det i høj grad ville øge deres interesse i uddannelsen som specialpsykolog. Kun 6 procent svarede, at det i meget lav grad ville øge deres interesse, og 8 procent svarede i lav grad. 21 procent valgte den neutrale svarkategori svarende til, at det ikke ville gøre en forskel for dem. På baggrund af dette spørgsmål kan det altså konkluderes, at 65 procent af de nyuddannede ville være interesserede i en uddannelse som specialpsykolog, hvis de havde mulighed for at integrere uddannelsen med autorisationen. Der er 11 procent flere respondenter, som er interesseret i en uddannelse som specialpsykolog, hvis den er integreret med autorisationen fremfor hvis den ikke er.

I spørgeskemaet blev respondenterne desuden spurgt om, hvilke forhold der er vigtige for dem i forbindelse med at vælge specialpsykologuddannelsen efter endt autorisation. 87 procent af respondenterne svarer, at det er vigtigt for dem, at arbejdsområdet interesserer dem. 80 procent af respondenterne vurderer, at muligheden for at få en betalt videreuddannelse er noget af det vigtigste. Mellem 66-67 procent fortæller, at et godt arbejdsmiljø/gode arbejdsforhold, et godt kollegialt samarbejde og et udfordrende arbejde er vigtigt for et evt. valg af specialpsykologuddannelsen. Omkring halvdelen af respondenterne, nemlig 56-57 procent svarende til 39-40 respondenter mener, at lønnen og det at arbejde i et miljø med høj faglighed er vigtigst. 41 procent svarende til 29 respondenter angiver, at den geografiske afstand mellem hjem og arbejde er vigtigt for deres valg af specialpsykologuddannelsen.

Lidt færre respondenter har angivet, at det er vigtigt for dem, at der er god ledelse (39 procent), mulighed for at arbejde sammen med andre faggrupper (29 procent), eller at de har hørt om eller fået anbefalet specialpsykologuddannelsen (21 procent).

Kun 3 procent af respondenterne, svarende til 2 respondenter har angivet, at andre forhold end de opstillede kategorier, betyder noget i deres eventuelle valg af specialpsykologuddannelsen. Dermed må det antages, at de ovennævnte kategorier i høj grad belyser de forhold, som er vigtige for de nyuddannede psykologer i forhold til at vælge specialpsykologuddannelsen.

Kvalitative udsagn

De nyuddannede psykologer fik i spørgeskemaundersøgelsen mulighed for at uddybe, hvilke ting der er vigtige i forhold til at vælge specialpsykologuddannelsen, samt hvilke gode ting de har hørt om den. Det fremgår af kommentarerne, at de nyuddannede respondenter lægger stor vægt på, at specialpsykologuddannelsen skulle være en god uddannelse med høj faglighed, hvilket nedenstående illustrerer.

Høj faglighed

”Kurser af høj kvalitet, variation i arbejdsopgaver og mulighed for at arbejde på forskellige afsnit”

”At det er en rigtig spændende og udfordrende uddannelse”

”Faglige og personlige videreudvikling samt specialisering og opkvalificering af ens faglige grundlag”

”At psykopatologidelen skulle være rigtig god og at uddannelsen muligvis er fremtiden, hvis jeg vil arbejde indenfor psykiatrien”

Andre respondenter lægger større vægt på, hvilke kompetencer de kan varetage efter endt uddannelse. Heriblandt hvordan de kan være med til at forme fremtidens psykiatri.

Forbedre psykiatrien

”Jeg synes, det er et spændende og vigtig tiltag i psykiatrisk arbejde som psykolog, og med den store psykiatermangen vi har, tænker jeg, at specialpsykologerne vil varetage nogle af de arbejdsopgaver, som psykiateren har”

”At man sidestilles med psykiaterne og dermed kan være med til at præge psykiatriens forståelse af mennesket med samme autoritet som psykiateren”

4. Autoriserede psykologer i psykiatrien

Formålet med denne del af undersøgelsen var at undersøge rekrutteringspotentialer blandt autoriserede psykologer, hvorfor autoriserede psykologer var målgruppe for dette spørgeskema.

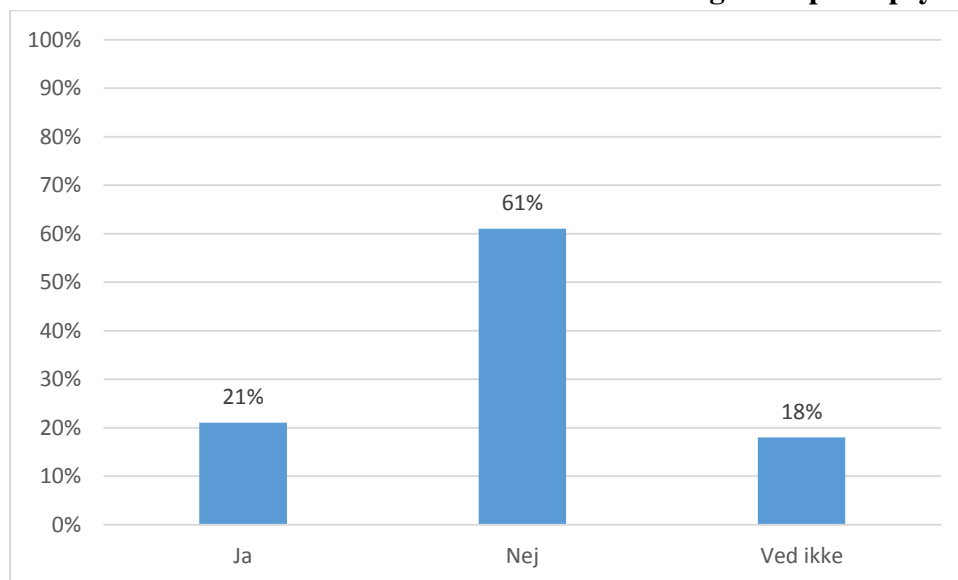
Respondenter

Undersøgelsen af autoriserede psykologer i psykiatriens syn på uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog blev udsendt til de i alt 887 respondenter, der står registreret i foreningens system som autoriserede psykologer i psykiatrien. Spørgeskemaet blev besvaret af 165 respondenter, hvilket svarer til 19 procent.

Resultater

I dette afsnit fremstilles resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen af autoriserede psykologer i psykiatriens syn på uddannelsen og arbejdet som specialpsykolog.

Tabel 4.1: Er du interesseret i en uddannelsesstilling som specialpsykolog i psykiatrien?

Ovenstående tabel er besvaret af 160 respondenter. Ud af disse respondenter har 61 procent, svarende til 98 respondenter, besvaret, at de ikke er interesseret i en uddannelsesstilling som specialpsykolog i psykiatrien. 21 procent er derimod interesseret i en uddannelsesstilling, hvilket svarer til 33 respondenter. 18 procent, eller 29 respondenter, svarer, at de ikke ved, om de er interesseret i en uddannelsesstilling.

Det fremgår dermed af tabellen, at langt størstedelen af respondenterne, som er specialpsykologer i psykiatrien, ikke er interesseret i en uddannelsesstilling som specialpsykolog i psykiatrien.

Respondenterne havde i et åbent tekstfelt mulighed for at begrunde og uddybe deres svar. Det er vigtigt at bemærke, at de kvalitative udsagn ikke kan ses som udtryk for et generelt billede, men er

taget med for at komme et skridt nærmere respondenternes overvejelser omkring at søge specialpsykologuddannelsen.

Flere respondenter fortæller i det åbne tekstfelt, at de er interesseret i et andet specialiseringsfelt, hvorfor specialpsykologuddannelsen ikke er ønskværdig for dem.

Interesseret i et andet felt

”Jeg vil hellere specialisere mig i psykoterapi.”

”Jeg er primært interesseret i psykoterapi, hvilket ikke er fokus i specialpsykologuddannelsen.”

”Jeg er i gang med specialistuddannelse i børneneuropsykologi - så aktuelt ikke interesseret”

”Jeg er ved at færdiggøre et PhD forløb. Ønsker at fokusere på det, jeg har specialistviden om, fremfor en bredere uddannelse.”

En række respondenter forklarer, at de ikke ønsker uddannelsesstillingen, da de er tilfredse med deres nuværende job, og dermed ikke ønsker at forlade det.

Ønsker ikke jobskifte

”Arbejder i ledelsesstilling jeg ikke er interesseret i at forlade. Arbejder intenst med specialpsykolog implementering.”

”Ønsker ikke jobskifte. Det, jeg har, kan vist ikke bliver bedre.”

”Har fast job! Hvis ikke, var jeg interesseret.”

Andre autoriserede psykologer forklarer i det frie tekstfelt, at de anser psykiatrien for at være en uattraktiv arbejdsplads. Dette skyldes blandt andet, at de føler, at der er dårlige arbejdsforhold, og at der fokuseres mere på kvantitet i behandling fremfor kvalitet.

Psykiatrien er en uattraktiv arbejdsplads

”Psykiatrien er på mange måder ikke en attraktiv arbejdsplads.”

”Som psykiatrien ser ud i dag er det jo et håbløst arbejdsområde.”

”Ikke interesseret lige nu pga. arbejdsvilkårene i psykiatrien.”

”Med mindre politisk- og DJØF ledelse i psykiatrien begynder at fokusere på kvalitet i stedet for uforholdsmæssig stor fokus på kvantitet i behandlingen af patienterne, er det ikke interessant eller holdbart at vedblive at arbejde i psykiatrien!”

En lang række respondenter udtrykker, at de ikke ønsker en uddannelsesstilling, da de er bekymrede for, at der hverken er nok psykoterapi i selve uddannelsen eller i det efterfølgende arbejdsliv. Derudover beskriver nogle, at der er for meget fokus på de lægefaglige opgaver, herunder medicinering. Sidstnævnte er ikke korrekt, da specialpsykologer ikke må ordinere medicin⁵.

For lidt psykoterapi

”Jeg synes selve uddannelsen lyder ret spændende (primært kurserne), men arbejdsopgaverne, primært ved sengeafsnit, i PAM etc. er ikke så interessante for mig, der interesserer mig for psykoterapi.”

”Der er for lidt fokus på psykoterapeutiske kompetencer og for meget fokus på lægefaglige opgaver.”

”Bekymrer mig for ikke at lave nok psykoterapi og mere udredning.”

”Der er ikke plads til terapeutisk arbejde. Primært diagnosticering og medicin.”

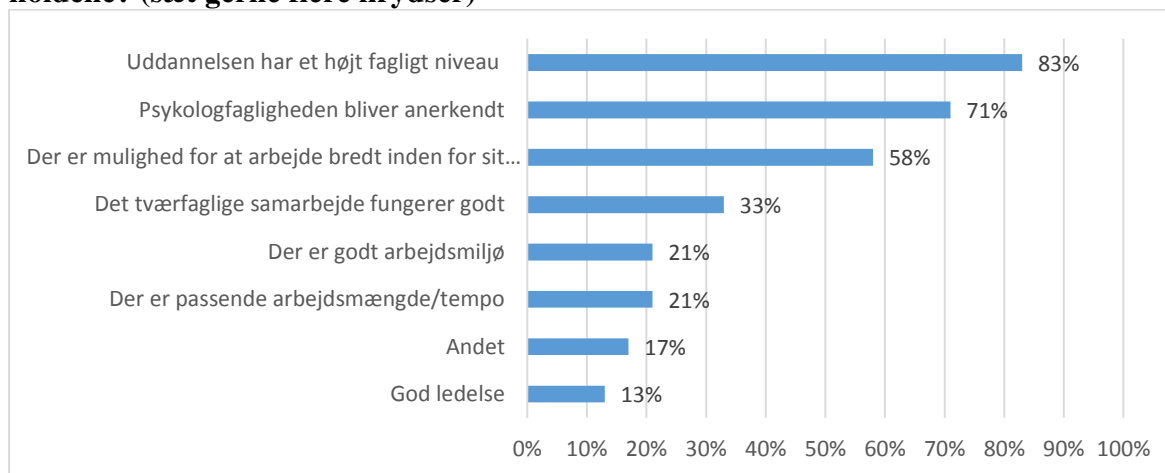
Positive og negative forhold ved uddannelse og arbejdet

Dette afsnit af undersøgelsen fokuserer på positive og negative aspekter ved specialpsykologuddannelsen og arbejdet som specialpsykolog set med de autoriserede psykologer i psykiatriens øjne. I spørgeskemaet blev respondenterne først spurgt ind til, hvilke gode ting, de havde hørt om specialpsykologuddannelsen og/eller arbejdsforholdene. Dernæst blev respondenterne spurgt til hvilke dårlige ting, de har hørt om specialpsykologuddannelsen og/eller arbejdsforholdene. Resultaterne af deres svar præsenteres i dette afsnit.

---

⁵ Der er på nuværende tidspunkt ikke lovhjemmel til, at specialpsykologer kan ordinere medicin, men specialpsykologen kan på delegation fra lægen varetage medicinsk behandling. Dette betyder eksempelvis, at specialpsykologen kan varetage behandling med et lægemiddel inden for den ramme, der er beskrevet ved lægens ordination. Derudover kan der være aftalt en ramme, inden for hvilken specialpsykologen selv kan justere den medicinske behandling.

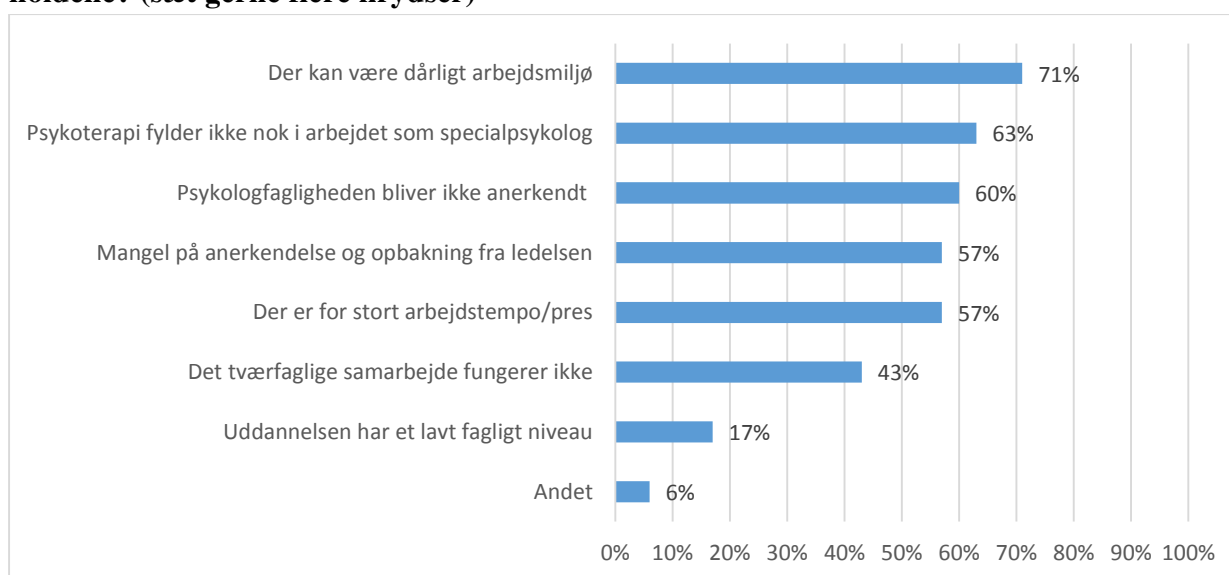
Tabel 4.2: Hvilke gode ting har du hørt om specialpsykologuddannelsen og/eller arbejdsforholdene? (sæt gerne flere krydser)

Som nævnt ovenfor baserer tabel 4.2 sig på besvarelser fra 24 respondenter, hver respondent har dog kunnet afgive flere svar, og der er i alt afkrydset 76 svar.

Tabellen viser at lidt over en tredjedel af respondenterne har hørt, at det tværfaglige samarbejde fungerer godt i psykiatrien. Lidt færre respondenter har hørt godt om arbejdsmiljøet og arbejds mængden/-tempo – mere præcist har 21 procent valgt hver svarkategori. 13 procent har hørt, at der er god ledelse i psykiatrien. Det er altså få af respondenterne, som har hørt, at der er god ledelse eller et godt arbejdsmiljø for specialpsykologer. Ligeledes har en mindre del af respondenterne opfattelsen af, at der er et passende arbejdstempo. Disse kvantitative resultater stemmer godt overens med svarene fra det indledende kvalitative spørgsmål, der viste, at mange af de autoriserede psykologer i psykiatrien ikke har lyst til at tage specialpsykologuddannelsen, da psykiatrien betragtes som et uattraktivt arbejdsmiljø.

Tabel 4.3: Hvilke dårlige ting har du hørt om specialpsykologuddannelsen og/eller arbejdsforholdene? (sæt gerne flere krydser)

Som nævnt ovenfor baserer tabel 4.3 sig på besvarelser fra 35 respondenter, hver respondent har dog kunnet afgive flere svar, og der er i alt afkrydset 131 svar.

Tabel 4.3 viser, at 71 procent, svarende til 25 respondenter, har hørt, at der kan være et dårligt arbejdsmiljø som specialpsykolog. Lidt færre respondenter, nemlig 63 procent og 22 respondenter, svarer, at de har hørt, at psykoterapi ikke fylder nok i arbejdet som specialpsykolog. 60 procent har hørt, at psykologfagligheden ikke bliver anerkendt, det svarer til 21 af respondenterne. 57 procent, svarende til 20 respondenter, har hørt, at der er mangel på anerkendelse og opbakning fra ledelsen til specialpsykologer i psykiatrien. Lige så stor andel af respondenterne svarer, at de har hørt, at der er et for højt arbejdstempo og et for stort arbejdspress. 43 procent, svarende til 15 respondenter og altså lige under halvdelen, svarer, at de har hørt, at det tværfaglige samarbejde ikke fungerer. Kun 17 procent og dermed 6 respondenter afkrydser svarmuligheden ”uddannelsen har et lavt fagligt niveau”. Endnu færre, nemlig 6 procent og 2 respondenter, svarer ”andet”.

En lang række af respondenterne skriver, at de har hørt om og frygter problemer med manglende anerkendelse og indflydelse.

Manglende anerkendelse og indflydelse

”Min oplevelse er, at psykiatere generelt ser ned på uddannelsen og ikke anerkender den, og slet ikke hvis den tager noget af deres område.”

”Læger og sygeplejersker dominerer stadig hospitalsverdenen. Det er en underlig rolle, man får som specialpsykolog, "de små læger" bliver de kaldt rundt omkring. Hverken psykolog eller læge.”

”Man er fortsat ansvarlig for en overlæge - så jeg oplever det som pseudomagt man tildeles. På bekostning af reel behandlende kontakt med patienterne”

”Hører ofte, at man bliver sat til opgaver lægerne ikke "gider", men samtidigt ikke bliver anerkendt, f.eks. til morgenkonferencer. Man bliver en slags assistent for lægen/overlægen, og ens faglige inputs bliver ofte ignoreret.”

Andre respondenter har en stor bekymring i forhold til, hvordan specialpsykologuddannelsen og specialpsykologerne påvirker de andre psykologer, deres anerkendelse, arbejdsforhold og løn.

En enkel respondent slår dog fast, at vedkommende tror, at specialpsykologuddannelsen og specialpsykologerne er løsningen på en presset psykiatri bl.a. præget af lægemangel.

Specialpsykologer er løsningen

”Jeg arbejder selv som leder i dag og har godt kendskab til manglende rekruttering af læger i psykiatrien. Specialpsykologfunktionen er helt central at få kørt i stilling som løsnings på lægemanglen men også i forhold til ledelsesrekruttering.”